

Forbundet for
arbeidsfolk

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

FORSLAG TIL 40. ORDINÆRE LANDSMØTE 10. – 14. MAI 2023

HANDLINGSPROGRAMMET **SAMFUNN**

MED INNSTILLING FRA LANDSSTYRET

• MEDBESTEMMELSE GIR FRIHET •

Innhold

Innledning	4
Formålsparagrafen	4
En medlemsorganisasjon	4
Et mål – innsats i flere retninger	4
Kollektive avtale og faglig-politisk arbeid	4
Ivareta medlemmene gjennom tillitsvalgte	4
Frihet gjennom likeverd og rettferdighet	4
Felleskap, fordeling og demokrati	4
Mangfold, likeverd og likestilling	5
Alle må inkluderes	5
... også i egen organisasjon	5
Kommunikasjon, informasjon og samfunnskontakt	6
Tydelig, byggende kommunikasjon	6
Påvirkning	6
Rask og presis informasjon	6
Digital framtid	6
Samfunn og arbeidsliv	8
Vår modell – en vinner	8
Trusler mot suksessen	8
Stopp de useriøse	8
Bruk innkjøpsmakten positivt!	8
Ressurser mot sosial dumping	8
Innsyn hindrer regelbrudd	8
Offentlig styring og ansvar	8
Vårt felleseie	9
Faglig-politisk samarbeid er veien	9
Kompetanse	11
Nye krav – ny kompetanse	11
Erfaring må telle!	11
Språk gir integrering	11
Yrkesopplæring	11

Utdanning	11
Utdanning for alle	11
Offentlig skole der vi bor	11
Lærlinger og lære plasser	11
Høyere status	12
Innsats mot frafall	12
Kunnskap om arbeidslivet	12
Våre kurs	12
Bolig og boligpolitikk	15
Markedet rammer hardt	15
Mulighet for alle	15
Internasjonalt arbeid	16
Styrk samarbeidet	16
Rettferdig handel	16
Delta internasjonalt	16
Styrke arbeidet med EWC	16

Innledning

Handlingsprogrammet inneholder forbundets overordnede vedtak. Programmet skal være styrende for arbeidet i landsmøteperioden og gjør rede for utfordringer og viktige satsingsområder.

Handlingsprogrammet skal følges opp i alle organisasjonsledd. Forbundsstyret vedtar sine årlige handlingsplaner med utgangspunkt i handlingsprogrammet. Handlingsplanene kan legge ytterligere føringer for arbeidet i forbundet, avdelingene og på arbeidsplassene.

Formålsparagrafen

En medlemsorganisasjon

Norsk Arbeidsmandsforbund er en solidarisk fagforening som forener arbeidsfolk i kampen for lønn, likestilling, rettigheter og verdighet. Vårt fellesskap bestående av mange yrkesgrupper er en styrke. Forbundet skal være en handlekraftig, engasjert, inkluderende og tilgjengelig medlemsorganisasjon for arbeidsfolk. Norsk Arbeidsmandsforbunds vedtekter ligger til grunn for virksomheten, og særlig § 2 formålsparagrafen.

Et mål – innsats i flere retninger

Vårt mål er å sikre og forbedre våre medlemmers lønn, arbeidsvilkår og velferd. Vårt mål nås gjennom kontinuerlig, engasjert innsats mot medlemmene, mot tillitsvalgte i bedriftene, innad i egen organisasjon, innad i fagbevegelsen, overfor motpartene og myndighetene og i det faglige-politiske arbeidet, sentralt og lokalt. Vårt arbeid kjennetegnes av engasjement og skikkelighet.

Kollektive avtale og faglig-politisk arbeid

Norsk Arbeidsmandsforbunds virksomhet skal baseres på kollektive avtaler og løsninger. Arbeiderbevegelsens bærende ideer om frihet, likhet og solidaritet er vårt fundament. Disse prinsippene legger grunnlaget for å ivareta medlemmenes interesser, både ved aktivt arbeid i bedriftene og gjennom politisk engasjement. Trygge, faste, hele stillinger med forutsigbare lønns- og arbeidsvilkår er en prioritert oppgave for forbundet.

Ivareta medlemmene gjennom tillitsvalgte

Forbundets innretter betydelige ressurser og kapasitet mot medlemmene og tillitsvalgte på arbeidsplassene. For å møte kommende utfordringer må det satses på de tillitsvalgte i bedriftene, slik at de kan sikre medlemmenes interesser på best mulig måte. Det er derfor en prioritert oppgave for forbundet å bygge gode tillitsvalgsorganisasjoner.

Frihet gjennom likeverd og rettferdighet

Frihet oppnås ikke uten likeverd og rettferdighet. Forbundet aksepterer ingen form for rasisme, diskriminering, trakassering eller mobbing. Forbundet skal arbeide for likeverdige livsvilkår og muligheter, uavhengig av bakgrunn, klasse, utdanning, kjønn, alder, etnisitet, nasjonalitet, religion, seksuell legning eller funksjonsevne. Arbeid til alle med en lønn å leve av er et krav for å skape likeverdige levevilkår. Frihet medfører ansvar, muligheter og rettigheter som skal sikres gjennom et godt avtaleverk.

Felleskap, fordeling og demokrati

Forbundet skal arbeide for et samfunn som bygger på sosialistiske grunnverdier og demokrati for å fremme en rettferdig fordeling av samfunnsgodene. Norsk Arbeidsmandsforbund skal arbeide faglig-politisk for en rettferdig fordelingspolitikk og demokratiske rettigheter i samfunns- og arbeidslivet.

165 Forbundet skal kjempe for rettferdig fordeling av samfunnsgodene basert på gode
166 fellesskapsløsninger og vi skal kjempe for et godt utbygd offentlig tjenestetilbud. Velferdssamfunnet
167 skal baseres på et skattesystem med skattelegging etter evne.

168

169 Mangfold, likeverd og likestilling

170 Alle må inkluderes

171 Mangfold, likeverd og likestilling er nødvendig for å skape et samfunn med plass til alle, uavhengig av
172 kulturell bakgrunn, funksjonsevne og arbeidsevne.

173 Forbundet skal motarbeide alle former for negativ forskjellsbehandling av mennesker uavhengig av
174 bakgrunn, klasse, utdanning, kjønn, alder, etnisitet, nasjonalitet, religion, seksuell legning eller
175 funksjonsevne. Fagbevegelsen må samarbeide med aktuelle organisasjoner for å få oppmerksomhet
176 og størst mulig gjennomslagskraft.

177 ... også i egen organisasjon

178 Norsk Arbeidsmandsforbund skal rekruttere flere tillitsvalgte med minoritetsbakgrunn. Mangfoldet i
179 medlemsmassen må gjenspeiles bedre i organisasjonen. Forbundet må legge til rette for kurs hvor
180 medlemmene får kunnskap og forståelse for likestillingsarbeid. Mangfoldet i medlemsmassen må
181 gjenspeiles i organisasjonens tillitsvalgte. Forbundet må være pådriver for at flere med
182 minoritetsbakgrunn får kompetanse til å bli tillitsvalgte. Det er viktig at medlemmer og tillitsvalgte
183 kjenner til forbundets oppbygning og organisasjon.

184

Forslag nr.: 128

Fra avdeling: 2 Oslo/Akershus

Forslag til linje(ne): 172

Forslag:

Mangfold, likeverd og likestilling

Alle må inkluderes

Mangfold, likeverd og likestilling er nødvendig for å skape et samfunn med plass til alle, uavhengig av

kulturell bakgrunn, ~~funksjonsevne og arbeidsevne~~ funksjons- og arbeidsevne.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres

Forslag nr.: 129

Fra avdeling: 5 Innlandet

Forslag til linje(ne): 175

Forslag:

Ekstra i setningen i linje 175- bak funksjonsevne – "Det må åpnes for å kreve anonymisering av jobbsøkere før innkallelse til intervju".

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

Forslag nr.: 130
Fra forbundsledelsen
Forslag til linje(ne): 178-181

Forslag:

Slå sammen setningene i 178-179 og 180-181 på følgende måte:

Mangfoldet i medlemsmassen må gjenspeiles bedre i organisasjonen **og blant de tillitsvalgte**. Forbundet må legge til rette for kurs hvor medlemmene får kunnskap og forståelse for likestillingsarbeid. *Mangfoldet i medlemsmassen må gjenspeiles i organisasjonens tillitsvalgte. (...)*

Landsstyrets innstilling:

Tiltres

185 **Kommunikasjon, informasjon og samfunnskontakt**

186 **Tydelig, byggende kommunikasjon**

187 Kommunikasjonsvirksomhet skal legge til rette for at medlemmer og relevante samfunnsaktører blir
188 kjent med forbundets aktiviteter på alle områder. Vi skal kommunisere på en måte som bidrar til å
189 styrke samhold og skape en felles identitet og plattform i organisasjonen. Forbundet skal derfor satse
190 på en tydelighet og en positiv profil og legge vekt på de gode resultatene vi oppnår for våre
191 medlemmer.

192 **Påvirkning**

193 Vi skal bruke kommunikasjonsarbeidet som et effektivt middel for å aktivt orientere om forbundets
194 arbeid og interesser. Det må gjøres overfor myndighetene, politiske partier, fagbevegelsen, bedrifter,
195 motparter og andre organisasjoner og grupperinger som forbundet ønsker å påvirke.

196 **Rask og presis informasjon**

197 Forbundets nettsider, sosiale medier, fagbladet Arbeidsmanden og øvrig informasjonsarbeid skal til
198 enhver tid være relevant og oppdatert. Det skal være tilpasset tillitsvalgte og medlemmenes behov
199 for rask og presis informasjon.

200 **Digital framtid**

201 Kommunikasjonen skal til enhver tid være tilpasset relevante digitale plattformer. For å gjøre
202 tilgangen enklere skal forbundet innarbeide bruk av digitale flater på nye områder. Det er viktig at
203 det er sammenheng mellom informasjonsarbeidet og pensum og materiell som benyttes i skoling
204 av medlemmer og tillitsvalgte.

205

Forslag nr.: 131**Fra avdeling:** 9 Nord**Forslag til linje(ne):** 188**Forslag:**

Det foreslås å få vedtekter, handlingsplan og overenskomster på lydbok. Dette for å gjøre disse mer tilgjengelig for de med lese og skrivevansker, norsk som andrespråk, konsentrasjonsvansker, etc.

Under kommunikasjon og samfunnskontakt, avsnitt 1 første setning, kan det tilføres;

Vedtekter, handlingsprogram, overenskomster og tariffavtaler skal være tilgjengelig som lydfil.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

Forslag nr.: 132**Fra avdeling:** 2 Oslo/Akershus**Forslag til linje(ne):** 190**Forslag:**

(...) Forbundet skal derfor satse

på en tydelig ~~het~~ ~~og en~~ positiv profil ~~og~~ **som** legger vekt på de gode resultatene vi oppnår for våre medlemmer.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres

Forslag nr.: 133**Fra avdeling:** 9 Nord**Forslag til linje(ne):** 195**Forslag:**

Under kommunikasjon og samfunnskontakt, andre avsnitt, nytt punkt;

For å oppnå en sterk og tidsriktig profilering vil forbundet arbeide for å modernisere det grafiske utseendet i forbundet, deriblant logo.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

206 Samfunn og arbeidsliv

207 Vår modell – en vinner

208 Den norske modellen, med høy organisasjonsgrad, trepartssamarbeid på overordnet nivå og
209 topartssamarbeid i virksomhetene, har bidratt til et avansert og høyproduktivt arbeidsliv med trygge
210 og gode arbeidsbetingelser som det normale. Samarbeidet har bidratt til fordeling av godene, skapt
211 velferdsordninger og et samfunn med små forskjeller. Høy organisasjonsgrad og et effektivt
212 partssamarbeid på bedriftene vil være vinneroppskriften også for framtiden. Forbundet må arbeide
213 for å styrke og videreføre den norske modellen.

214 Trusler mot suksessen

215 Til tross for den norske modellens overveldende resultater, ser vi sterke krefter som er ensidig
216 opptatt av kortsiktig avkastning og utbytte. Vi ser at tariffavtaler og sosialt sikkerhetsnett
217 undergraves, og at innleie og midlertidige ansettelser fortrenger faste ansettelser. Dette svekker
218 viljen og muligheten til å organisere seg. På sikt er dette svært skadelig for samfunn og arbeidsliv,
219 og undergraver trepartssamarbeidet og den norske modellen. I tillegg har dette store negative
220 konsekvenser for produktivitet, innovasjon og det generelle kompetansenivå i arbeids- og
221 næringsliv.

222 Stopp de useriøse

223 De seriøse, organiserte bedriftene må bli de fremtidige vinnerne. Useriøsitet og utnytting av
224 arbeidsfolk som kan gi lavere priser og skjev konkurranse, må alltid bekjempes. Dette må møtes med
225 organisering, reguleringer og kontroll. Ordningen med arbeidsavklaringspenger og praksis i bedrifter
226 der NAV bidrar, skal ikke kunne utnyttes av arbeidsgivere som ønsker billig arbeidskraft.

227 Bruk innkjøpsmakten positivt!

228 Offentlig og privat virksomhet må bruke leverandører med ordnede lønns- og avtalevilkår. Det
229 offentlige må etterleve landsomfattende tariffavtaler og ILO-konvensjonens bestemmelser om
230 ordnede lønns- og arbeidsvilkår hos leverandører ved anskaffelser og kjøp av varer og tjenester. Det
231 offentlige må bruke sin innkjøpsmakt for å fremme seriøsitet, kvalitet, kompetanse og innovasjon.
232 Det må stilles krav som fremtvinger klimavennlige og grønne løsninger i alle offentlige kontrakter.

233 Ressurser mot sosial dumping

234 Forbundet skal bekjempe alle former for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Økt kontroll må
235 brukes for å begrense useriøsitet og svart arbeid, og tilsynsmyndighetene må styrkes for å bekjempe
236 unndragelser. Det må settes av ressurser til håndhevingen av lov- og regelverket. Brudd må også
237 sanksjoneres når de avdekkes, og reaksjonen må være tilstrekkelig kraftig til å motivere til å unngå
238 gjentakelse.

239 Innsyn hindrer regelbrudd

240 Klubber og tillitsvalgte må ha innsyn og avgjørende påvirkning på bedriftenes etterlevelse av
241 regelverket. Ytre kontroll kombinert med en forsterket bedriftsintern oppfølging er helt nødvendig
242 for å sikre at bedriftene følger lovverket.

243 Offentlig styring og ansvar

244 Velferdsstatens ordninger utfordres når politiske krefter ønsker å redusere offentlig styring og
245 ansvar. Viktige fellesskapsløsninger bygges ned og overlates til markedskreftene. En godt fungerende
246 velferdsstat er garantisten for små forskjeller og likeverdige ytelser og tilbud for alle i hele landet.
247 Finansieringen av dette forutsetter et solidarisk skattesystem og nasjonal kontroll med
248 finansmarkedet og bedriftenes rammevilkår.

249 Offentlige samfunnsoppgaver ivaretas best av en sterk offentlig sektor i samvirke med seriøse,
250 organiserte bedrifter. Sterke offentlige institusjoner er viktige motvekter til markedskreftenes
251 kortsiktige mål om størst mulig avkastning. Offentlig eide virksomheter kan bidra til en sunn og
252 bærekraftig konkurranse hvor klima, miljø og levekår blir vektlagt.

253 **Vårt felleseie**

254 Forbundet vil ha nasjonalt eierskap av fellesskapets verdier. Det må føres en utbyttepolitikk som gir
255 de statseide selskapene forutsigbare muligheter til god industriell utvikling gjennom oppbygging av
256 egenkapital og investeringer. Utbytte skal ikke være et verktøy for å få statsbudsjettet i balanse.

257 **Faglig-politisk samarbeid er veien**

258 Det faglig-politiske samarbeidet er avgjørende for å sikre den norske modellen og trygge lønns- og
259 arbeidsvilkår i fremtiden. Arbeidsmiljøloven må trygges og utvikles gjennom det faglig-politiske
260 samarbeidet. Det må arbeides for å påvirke utviklingen av EU-direktiver og sikre at direktiver som
261 påvirker arbeidslivet negativt, ikke blir innført. Forbundet vil jobbe for at vi fortsatt skal ha en
262 regjering som er forankret på demokratiske og sosialistiske verdier.

263

Forslag nr.: 134

Fra avdeling: 8 Midt-Norge

Forslag til linje(ne):**Forslag:**

Vi krever at renholdere skal være fast ansatte i det offentlige.

Begrunnelse:

Mot A og B lag i arbeidslivet. Praksisen i det offentlige har i mange år vært at man anbuds utsetter primæroppgaver som renhold. Dette skaper arbeidsplasser hvor vi har ulike arbeidsforhold/avtaler, ulike muligheter til inkludering i arbeidsmiljøet etc. Det er kjent at renholdere ofte jobber på små kontrakter og mye bruk av midlertidighet.

Dette går ut over både de ansatte og ut over renholdet i bedriftene. En fast ansatt renholder kan sette inn ekstra tiltak der det er behov. Renholderen på anbud forholder seg til det som ofte er «minimumsavtaler» og når det bestilles ekstra grundig renhold foregår dette ofte utenfor normalarbeidsdagen

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

Forslag nr.: 135**Fra avdeling:** 1 Øst**Forslag til linje(ne):****Forslag:**

Jobbe for at Nav som en etat som sitter på informasjon om stillingsprosent, lønn, allmenngjort minstelønn, skatt og hvem firma du jobber for, har meldeplikt til utvalget som jobber for å bekjempe sosial dumping.

Begrunnelse:

Nav sine saksbehandlere i forbindelse med sykdom, foreldrepenger ol. har tilgang til all relevant informasjon med tanke på sosial dumping, men har i dag ikke meldeplikt hvis de skulle finne noe form for behandling. Saksbehandlerne i Nav må kursers og få meldeplikt på saker som kan oppfattes som sosial dumping.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

Forslag nr.: 136**Fra avdeling:** 5 Innlandet**Forslag til linje(ne):** 253-256**Forslag:**

Inn i avsnitt Vårt Felleseie som begynner på linje 253:

Opprette et statlig minneralfond for å sikre nasjonalt eierskap til viktige mineraler.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres med følgende endring: "Opprette et statlig minneralfond for å sikre nasjonale interesser". Setningen flyttes til Klima, samferdsel og næringspolitikk, under punktet Klimakritiske mineraler (linje 440 m.fl.)

Forslag nr.: 137**Fra avdeling:** 5 Innlandet**Forslag til linje(ne):** 257-262**Forslag:**

Inn i avsnitt Faglig-politisk samarbeid er veien som begynner på linje 257

Offentlig styring og ansvar.

Det innføres krav om landsdekkende tariffavtaler ved offentlige anbud.

Dette vil styrke kampen mot sosial dumping og øke organisasjonsgraden.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres

Kompetanse

Nye krav – ny kompetanse

Kravet til kompetanse hos arbeidstakere endres som følge av endringer i teknologi og arbeidsoppgaver. Mange arbeidsgivere mangler viljen og evne til å satse på å utvikle egne ansattes kompetanse. I stedet øker bruken av innleid arbeidskraft. Forbundet krever at arbeidsgiverne forplikter seg til å sørge for kompetanseutvikling og bygge trygge og attraktive arbeidsplasser for fremtiden.

Erfaring må telle!

Realkompetanse må, sammen med utdanning, praktisk erfaring og personlige egenskaper, anerkjennes og vektlegges ved ansettelse. Eldre arbeidstakers kunnskap er en ressurs for arbeidsplassene, og utstøting av seniorer kan ikke aksepteres. Bedriftene må lage ordninger for å dokumentere realkompetanse i bedriften.

Språk gir integrering

Språkopplæring er en viktig faktor for å lykkes med integrering av utenlandske arbeidstakere. Partene i arbeidslivet må samarbeide for at det tilbys språkopplæring til alle arbeidstakere som trenger det. Kursene må inneholde blant annet samfunnslære og opplæring i arbeidslivets plikter og rettigheter.

Yrkesopplæring

Norsk Arbeidsmandsforbund må fortsatt arbeide for rett til yrkesopplæring for alle grupper innenfor forbundets organisasjonsområde. Yrkesutøvere med fagbrev skal anerkjennes og lønnes som fagarbeidere.

Ingen forslag

Utdanning

Utdanning for alle

Norsk arbeidsliv er bl.a. kjennetegnet av teknologiintensiv produksjon med kompetente arbeidstakere og generelt et høyt utdanningsnivå. En kompetent befolkning er resultat av politiske beslutninger og velferdsstatens sikring av lik rett til utdanning for alle. Fagbevegelsens overordnede mål er et samfunn med arbeid for alle, og dette må også gjelde utdanning.

Offentlig skole der vi bor

En velfungerende offentlig skole er forutsetning for lik rett til utdanning også i fremtiden. Det må sikres utdanningstilbud der folk bor gjennom yrkes- og høyere utdanning i distriktene. Det må lages utdanningsløp der man kan bo i distriktet, men gå på skole i by og bynære områder.

Lærlinger og læreplasser

Elever som velger yrkesfag, må få en reell mulighet til å fullføre utdanningsløpet gjennom læreplasser. Det må stilles strengere krav til kvaliteten på utdanningen og opplæringstiden hos arbeidsgiver, slik at de dekker nåtidens og framtidens behov. Forbundet vil arbeide for at lærlinger får samme rett til studiebevis og økonomiske ordninger som andre elever og studenter. Ungdomsgarantien må styrkes slik at den sikrer unge utdanning eller kompetansegivende opplæring. Det må også inkludere arbeidsmarkedstiltak tidligst mulig.

303 Høyere status

304 Forbundet vil arbeide for å heve statusen på yrkesfag og fagskole. Det oppleves i dag at arbeidsgivere
305 foretrekker nyutdannede fra høgskole og universitet fremfor personer med fagbrev, fagskole eller
306 relevant erfaring. Forbundet vil fortsette arbeidet med å få nye fag inn under lov om fagopplæring.
307 og bevisstgjøre arbeidsgiverne om nytten av å ha faglærte arbeidstakere. Fagbrev bør gi
308 tilleggspoeng ved søking til opptak for høyere utdanning.

309 Innsats mot frafall

310 Det er urovekkende at mange faller fra i utdanningsløpet. Innenfor yrkesfagene må programfag og
311 fellesfag yrkesrettes i større grad slik at elevene ser sammenhenger mellom teori og praksis. Alle skal
312 ha lik mulighet til å gjennomføre utdanningsløpet. Utdanningen må tilrettelegges for de som har
313 lese- og skrivevansker eller sliter med manglende tallforståelse.

314 Det må legges til rette for at færre faller fra skolen pga. økonomiske utfordringer. Statens lånekasse
315 må være garantist for studenters økonomiske muligheter til å ta utdanning. Satsene i Lånekassen
316 må justeres etter nivået i samfunnet.

317 Kunnskap om arbeidslivet

318 Mange unge har liten kunnskap om arbeidslivets spilleregler, trepartssamarbeidet og fagbevegelsens
319 rolle og betydning for dagens velferdssamfunn. Dette må inn i læreplanene på ungdomsskolen og
320 videregående opplæring. Forbundet vil også jobbe for bedre samarbeid på andre
321 utdanningsplattformer innenfor konkrete bransjer.

322 Våre kurs

323 Forbundet skal jobbe for å få gode kurs for både tillitsvalgte og medlemmer både internt og eksternt.
324 Forbundet skal aktivt sørge for å tilby tilpassede kurs slik at flest mulig kan delta. Kurs og samlinger
325 må forsøkes tilrettelagt best mulig slik at enkelte ikke blir utestengt grunnet språk, livssituasjon eller
326 andre årsaker. Fordeling av kursutgifter skal tas med i fremtidige tariffoppgjør.

327

Forslag nr.: 138

Fra avdeling: 3 Møre og Romsdal

Forslag til linje(ne): 299-300

Forslag:

Læringer og læreplasser

Elever som velger yrkesfag, må få en reell mulighet til å fullføre utdanningsløpet gjennom læreplasser. Det må stilles strengere krav til kvaliteten på utdanningen og opplæringstiden hos arbeidsgiver, slik at de dekker nåtidens og framtidens behov. **Utdanninga må kvalitetssikres og arbeidsgiver må etterstrebe og beholde godkjenning som lærebedrift.**

Forbundet vil arbeide for at læringer får samme rett til studiebevis og økonomiske ordninger som andre elever og studenter. Ungdomsgarantien må styrkes slik at den sikrer unge utdanning eller kompetansegivende opplæring. Det må også inkludere arbeidsmarkedstiltak tidligst mulig.

Begrunnelse:

Arbeidsgiver må være klar over at læreplanen må følges og at en konsekvens av å ikke gjøre dette kan være å miste godkjenninga som lærebedrift.

Det er en utfordring i dag at lærebedrifter ikke følges godt nok opp. Når lærekandidater ikke får riktig opplæring så får det ingen konsekvenser for bedriftene.

Det er og et ønske om en varslingsfunksjon for lærlinger.

En ønsker en direkte varslingsfunksjon hvor lærlingen kan få god oppfølging når ting ikke fungerer og at en lærebedrift godkjenning blir trukket tilbake om det foreligger flere varsler på denne.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres

Forslag nr.: 139

Fra avdeling: 6 Vest

Forslag til linje(ne): 315

Forslag:

Ny setning i linje 315:

Beregning av stipend må beregnes etter forventet lønn i studietiden ikke gjeldende kalenderår.

Begrunnelse:

Dette for å hindre at de som har hatt full jobb i forkant av studietid ikke vil få like god studiestøtte som andre. Det er også relevant å se året fra semester til semester og ikke kalenderår.

Landsstyrets innstilling:

Intensjonen støttes

Forslag nr.: 140

Fra avdeling: 3 Møre og Romsdal

Forslag til linje(ne): 315-316

Forslag:

Innsats mot frafall

Det er urovekkende at mange faller fra i utdanningsløpet. Innenfor yrkesfagene må programfag og fellesfag yrkesrettes i større grad slik at elevene ser sammenhenger mellom teori og praksis. Alle skal ha lik mulighet til å gjennomføre utdanningsløpet. Utdanningen må tilrettelegges for de som har lese- og skrivevansker eller sliter med manglende tallforståelse.

Det må legges til rette for at færre faller fra skolen pga. økonomiske utfordringer. Statens lånekasse må være garantist for studenters økonomiske muligheter til å ta utdannelse. Satsene i Lånekassen må justeres ~~etter~~ **oftere slik at de følger** nivået i samfunnet.

Begrunnelse:

Satsene må justeres oftere og følge inflasjon og prisvekst.

Satsene i lånekassen står stille i lang tid av gangen og de er i utgangspunktet meget lave.

Disse bør ha en regulering oftere.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres

Forslag nr.: 141**Fra avdeling:** 2 Oslo/Akershus**Forslag til linje(ne):** 319**Forslag:****Kunnskap om arbeidslivet**

Mange unge har liten kunnskap om arbeidslivets spilleregler, trepartssamarbeidet og fagbevegelsens rolle og betydning for dagens velferdssamfunn. Dette må ~~inn~~ være i læreplanene på ungdomsskolen og videregående opplæring. Forbundet vil også jobbe for bedre samarbeid på andre utdanningsplattformer innenfor konkrete bransjer.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

Forslag nr.: 142**Fra avdeling:** 1 Øst**Forslag til linje(ne):****Forslag:**

Jobbe for å få 3. partsmodellen inn i lærerplanen.

Begrunnelse:

Flere som går ut av skolen nå kan ingenting om modellen og aner ikke hva en fagforening er. Det er viktig at dette blir en del av den norske læreplanen slik at samarbeidet det er kjempet så hardt for å få, blir opprettholdt.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke, er ivaretatt i linje 318-320

Forslag nr.: 143**Fra avdeling:** 6 Vest**Forslag til linje(ne):** 326**Oppklaring:**

Linje 326. Her må det utdypes bedre hva det er tenkt at arbeidsgiver skal bidra med. Forbundet har budsjett for finansiering av kurs, er dette noe som skal fjernes? Hører dette hjemme i tariffoppgjør eller i hovedavtale-forhandling?

Landsstyrets innstilling:

Anses ikke som et forslag, se også forslag 110 i hefte 1 Organisasjon.

328 **Bolig og boligpolitikk**

329 **Markedet rammer hardt**

330 Prisene på boligmarkedet særlig i byområdene er i dag høye. Økonomisk støtte fra foreldre er ofte en
331 forutsetning for å oppnå egen bolig. Dette medfører at mange ikke har råd, og må leie dyrt. De
332 betaler leie som kunne blitt brukt til å betjene boliglån. Dette rammer i stor grad enslige,
333 eneforsørgere, familier med lav inntekt og ungdom.

334 **Mulighet for alle**

335 Forbundet vil jobbe for et boligmarked som ikke gir rom for spekulasjon, verken ved kjøp eller utleie.
336 Egenkapitalkravet må holdes på et realistisk nivå. Forbundet må arbeide for at det bygges boliger
337 med fornuftig standard for både eie og utleie, og jobbe for prosjekt "leie for eie". Et virkemiddel må
338 være en aktiv husbank som kan gi muligheter både for den enkelte, kommuner og borettslag.
339 Husbanken må tilføres mer midler som prioriteres til bygging av boliger for ungdom i utdannings- og
340 etableringsfasen.

341

Forslag nr.: 144

Fra avdeling: 5 Innlandet

Forslag til linje(ne): 328-340

Forslag:

Inn i avsnitt Bolig og boligpolitikk som begynner på linje 328

Krav til egenkapital for sekundærboliger heves til min 40% for hele landet.

Egenkapitalkravet til boliger for førstegangsetablerere senkes til 10% med et øvre
lånebeløp tilsvarende 5 ganger husholdningens bruttoinntekt.

Dette kan avhjelpe til at flere førstegangsetablerere for muligheten til å eie fremfor leie.

Krav til økt egenkapital ved kjøp av sekundærbolig vil kunne redusere etterspørselen av
boliger som investeringsobjekter.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

Forslag nr.: 145

Fra avdeling: 1 Øst

Forslag til linje(ne):

Forslag:

Forslag til endring:

Supplere inn tekst: "arbeide for at egenkapitalkravet bli satt til 0."

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke, er ivaretatt i teksten

Forslag nr.: 146**Fra avdeling:** 8 Midt-Norge**Forslag til linje(ne):** 341**Forslag:**

Forslag til tilføring i handlingsplanens Boligpolitikk:

Det må jobbes for en låne ordning i Husbanken og eller SMN1 for LO medlemmer hvor det ikke er krav til 15% egenandel. Men heller krav til stødig inntekt/jobb og økonomi for å kunne betjene et eventuelt lån.

Med dagens leiepriser og boligpriser er 15 % egenandel til lån mye penger og det er fåtallet som klarer å spare og imøtekomme dette kravet vis de allerede driver og leier bolig og har faste utgifter som spiser opp inntekt.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

342 **Internasjonalt arbeid**343 **Styrk samarbeidet**

344 Internasjonalt samarbeid og internasjonal utvikling har bidratt til velstanden i den industrialiserte
345 verden. Det er en stor utfordring å sikre at også utviklingslandene får ta del i denne positive
346 utviklingen. Internasjonal solidaritet gjennom mer rettferdig fordeling, fellesskapsløsninger og
347 overnasjonale beslutninger kan være bidrag til å møte utfordringen. Dialog og samhandling på tvers
348 av landegrenser må styrkes -ikke bygges ned- både på nordisk, europeisk og globalt nivå.

349 **Rettferdig handel**

350 Fagbevegelsen må arbeide for etiske og rettferdige internasjonale handelsregler, og for at sosiale
351 minstestandarder og miljøklausuler blir inkludert i internasjonale handelsavtaler.

352 **Delta internasjonalt**

353 Forbundet vil støtte initiativer og aksjoner som fremmer praktisk solidaritetsarbeid og motarbeider
354 rasisme og fremmedfrykt gjennom internasjonale faglige organisasjoner.

355 Forbundet må opprettholde og styrke deltakelsen i de faglige internasjonale sammenslutningene vi
356 er tilsluttet, og støtte arbeidstakere verden over i arbeidet for grunnleggende faglige og
357 demokratiske rettigheter og for fred og nedrustning.

358 Forbundet skal aktivt motarbeide sosial dumping, barne- og slavearbeid, menneskehandel og seksuell
359 utnyttelse av barn, kvinner og menn. Forbundet vil bidra til kjennskap og praktisering av ILO-
360 konvensjonene gjennom å være en aktiv pådriver for at flest mulig land tiltrer dem

361 **Styrke arbeidet med EWC**

362 Stadig flere av forbundets medlemmer er, gjennom fremveksten av konsern, ansatt i multinasjonale
363 virksomheter som har sitt hovedkontor utenfor Norges grenser. Det gjør at mange av de
364 mekanismene i lov og avtaleverk som er ment å sørge for medbestemmelse og ansattes påvirkning i
365 praksis er satt ut av spill. Forbundet må ha som målsetning at flest mulig av de aktuelle
366 virksomhetene er representert i Europeisk samarbeidsutvalg (EWC). Likeledes er det viktig at det
367 gjennomføres god og systematisk skolering i internasjonalt faglig arbeid.

368

369 *Forbundet er aktivt involvert i følgende internasjonale organisasjoner:*

- 370 • BWI Building and Wood Workers International
- 371 • IndustriALL Global Union
- 372 • PSI Public Services International
- 373 • SUN Service- og Tjenestebransjens Union i Norden
- 374 • UNI Union Network International
- 375 • NOFS Nordens Offentligansattes Faglige Samorganisation
- 376 • EPSU European Public Service Union

Forslag nr.: 147

Fra avdeling: 5 Innlandet

Forslag til linje(ne): 342

Forslag:

Inn i avsnittet Internasjonalt arbeid som begynner på linje 342

Forbundet vil arbeide for opprettelsen av et internasjonalt register over eierskap av selskaper og verdipapirer. Registeret skal fungere slik at det ikke lenger vil være mulig å skjule de faktiske eierne av disse verdiene.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres ikke

Forslag nr.: 148

Fra avdeling: 2 Oslo/Akershus

Forslag til linje(ne): 348

Forslag:

Styrk samarbeidet

Internasjonalt samarbeid og internasjonal utvikling har bidratt til velstanden i den industrialiserte

verden. Det er en stor utfordring å sikre at også utviklingslandene får ta del i denne positive utviklingen. Internasjonal solidaritet gjennom mer rettferdig fordeling, fellesskapsløsninger og overnasjonale beslutninger kan være bidrag til å møte utfordringen. Dialog og samhandling på tvers

av landegrenser må styrkes ~~ikke bygges ned~~ både på nordisk, europeisk og globalt nivå.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres

**MEDBESTEMMELSE
GIR FRIHET**
NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

• FORBUNDET FOR ARBEIDSFOLK •
arbeidsmandsforbundet.no